

ŘEŠENÍ STŘETŮ VZNIKAJÍCÍCH PŘI OCHRANĚ PTÁKŮ V LIDSKÝCH SÍDLECH A ÚDRŽBOU TĚCHTO SÍDEL

VYDAVATEL

Moravskoslezský kraj
– Krajský úřad
Odbor životního prostředí
a zemědělství

TEXT
Odbor životního
prostředí a zemědělství

FOTOGRAFIE
Mgr. Milan Brunclík
Ing. Marie Ručková

KRESBY
Ewa Zachatová, Karviná

PODKLADY, ZE KTERÝCH
BYLO ČERPÁNO

- publikace Pták roku 2004 rorýs obecný
- publikace Jerzyk niezwykły gość z Afryki
- internetové stránky České ornitologické společnosti

www.kr–moravskoslezsky.cz

RORÝS OBECNÝ

I. ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Čeľad	• rorýsoviti
Řád	• svištouni
Tah	• přísně tažný druh, jarní přilet: poslední dubnová dekáda – první polovina května odlet: koncem července, většina až v první dekádě srpna
Zimoviště	• střední a jižní Afrika
Hnízdiště	• vysoké budovy ve starší městské zástavbě, panelové domy s ventilačními průduchy, věže, tovární haly, dnes již vzácně na skalách nebo v dutinách vysokých stromů, hnízdí v koloniích
Hnízdění	• 1 x ročně, květen – červenec, samice kladou koncem května v hnízdech 2 – 3 bílá vejce
Inkubace	• 18 – 20 dnů, mláďata se líhnou holá a slepá
Hnízdní péče	• 42 – 57 dní (podle počasí), rodiče přilétají s potravou cca 13 x za den, mláďata po opuštění hnízda jsou plně samostatná
Potrava	• drobný hmyz (komáři, mouchy, mšice...) a pavouci. Jeden pár rorýsů naloví za den 50g = 20 000 jedinců a více.

II. ZAJÍMAVOSTI

Věrnost partnerovi i rodišti	• partnerství rorýsů končí smrtí jednoho z nich; nepřitahují v jednom hejnu, setkají se až u svého hnízda, kam se opakovaně vracejí. Jejich potomstvo se v době pohlavní zralosti (3. rok života) rovněž vrací do svého rodiště a okolí. Likvidace hnízdních možností je pro ně katastrofou!
Skvělí letci	• denně nalétají až 800 km, zpravidla rychlostí 40 km/hod, krátkodobě však umí vyvinout rychlost až 160 km/hod. Ve vzduchu dokáží spát a kopulovat.
Na zemi bezbranní	• běháky rorýsů jsou zkrácené (apus znamená latinsky beznohý) a všechny prsty směřují kupředu. Spolu s dlouhými křídly se pak nehodí k chůzi a sedání. Ocitne-li se rorýs na zemi, potřebuje naši pomoc – vyhození z výšky.

III. ZÁKONNÁ OCHRANA

Podle zákona č. 114/1992 Sb, o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů („zákon“) je rorýs obecný **zvláště chráněným druhem** a podle vyhlášky č. 395/1992 Sb. je zařazen do kategorie **ohrožených druhů**.

Základní ochranné podmínky

- **§ 50 odst. 1** – zvláště chránění živočichové jsou chráněni ve všech svých vývojových podmínkách stádiích. Chráněna jsou jimi užívaná sídla přirozená i **umělá sídla** a jejich biotopy.

- Zákazy ze zákona
- **§ 50 odst. 2** – je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrčovati. Není dovoleno ničit, poškozovat či přemísťovat jejich vývojová stádia nebo jimi užívaná sídla.
 - **§ 5 a odst. 1 písm. b** – v zájmu ochrany druhů ptáků, kteří volně žijí na evropském území členských států ES je zakázáno úmyslné poškozování nebo ničení jejich hnízd a vajec nebo odstraňování hnízd.

Sankce za porušení zákona

Orgán ochrany přírody může uložit sankce až do výše 2 000 000 Kč tomu, kdo usmrčuje zvláště chráněné živočichy přímo nebo způsobí jejich úhyn nedovoleným zásahem do jejich prostředí.

IV. KDY HROZÍ POSTIH

- stavební úpravy na budovách v době hnízdění rorýsů (úhyn, ničení sídel)
- ucpávání ventilačních otvorů v době hnízdění (ničení sídel, úhyn)
- ucpávání ventilačních otvorů mimo dobu hnízdění (ničení sídel)

V. JAK SE VYHNOUT PROBLÉMŮM

Ideálně

- neprovádět stavební úpravy v období rozmnožování, tj. od 20. dubna do 10. srpna
- nezasklepovat ventilační otvory

Reálně

- v době rozmnožování provádět stavební úpravy nižších pater a 2 – 3 horní patra s ventilačními průduchy ponechat bez lešení do 10. srpna
- ventilační otvory zazdít jen částečně a ponechat nezasklepené vletové štěrby dlouhé min. 7 cm (viz foto č. 1)
- stěnu pod otvorem je vhodné zdrsnit
- nejde-li ponechat ventilační otvory ani částečně, nutno instalovat náhradní hnízdiště (viz foto č. 2)

Výjimečně

Ize stavební úpravy provádět v době rozmnožování rorýsů na horních patrech, ale pouze v omezeném časovém intervalu, a to od 9.00 hod. do 15.00 hod., aby rorýsi mohli nakrmit mláďata ráno a večer. Nutno zajistit odborný dozor!

Ve všech případech by měl investor již v přípravné fázi záměru zajistit ornitologický průzkum, a v případě zjištění výskytu rorýsů zapracovat do projektové dokumentace kompenzační opatření. **Nepostupuje-li podle bodu Ideálně, musí si ke stavebním úpravám vyžádat povolení věcně a místně příslušného orgánu ochrany přírody.**

foto č. 1 nezasklepené vletové štěrby

foto č. 2 náhradní hnízdiště

VI. POVOLENÍ ORGÁNU OCHRANY PŘÍRODY

K činnostem zakázaným zákonem je potřebné získat

- **výjimku podle § 56 zákona** uděluje krajský úřad a na území CHKO příslušná Správa CHKO

nebo

- **závazné stanovisko podle § 50 zákona** vydává krajský úřad a na území CHKO příslušná Správa CHKO

nebo

- **odchylný postup podle § 5b** vydává příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo Správa CHKO

VII. NÁHRADNÍ HNÍZDIŠTĚ

Nelze-li ponechat původní hnízdní otvory, je třeba instalovat na budově tzv. hnízdní truhlíky. Tyto musí splňovat určité podmínky.

- volný přilet k hnízdu – vletové otvory musí být minimálně 6 m vysoko a ve vzdálenosti 15 cm od fasády (viz foto č. 3)
- vletový otvor má být oválného tvaru o výšce 35 mm a šířce 65 – 70 mm
- ústí vletového otvoru neopatřovat přistávacími ploškami nebo bidélky
- hnízda by neměla být vystavena přímému slunci
- rorýsi hnízdí v koloniích, proto je třeba instalovat více budek pohromadě nebo truhlíky pro 3 – 4 páry (viz foto č. 4)

VIII. UŽITEČNÉ KONTAKTY

Bližší informace Vám může poskytnout

- Krajský úřad Moravskoslezského kraje, odbor životního prostředí a zemědělství, tel.: 595 622 111, www.kr-moravskoslezsky.cz

- Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, středisko Ostrava tel.: 596 133 673, www.nature.cz

- Česká inspekce životního prostředí, oblastní inspektorát Ostrava, oddělení přírody, tel.: 731 405 282 a 731 405 296, www.cizp.cz

- Česká ornitologická společnost, 274 866 700, www.birdlife.cz

foto č. 3 vletové otvory

foto č. 4 kolonie hnízd